

آوای مرغ آمین

نیما یوشیج و آثارش

دکتر احمد کریمی حکاک

دکتر کامران تلطف

ترجمه

سهراب طاووسی

انتشارات مروارید

این کتاب با کاغذ کتاب سبک یا بالکی (Bulky Paper) فرآورده کشورهای اروپایی، چاپ شده و در فرآیند تولید آن، هیچ گونه آسیبی به محیط زیست نرسیده است، و مطالعه با آن لذت بخش تر است.

www.ketab.ir

عنوان و نام پدیدآور:	اوای مرغ آمین: نیما یوشیج و آثارش؛ احمد کریمی حکاک/ کامران تطف؛ ترجمه سهراب طاووسی.
مشخصات نشر:	تهران: انتشارات مروارید، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری:	۳۰۳ ص.
شابک:	978-622-324-103-1
وضعیت فهرست نویسی:	فیبیا
موضوع:	نیما یوشیج، ۱۲۷۴-۱۳۳۸. - نقد و تفسیر
موضوع:	Yushij, Nima - Criticism and Interpretation
شناسه افزوده:	کریمی حکاک، احمد، ۱۳۲۳-، نویسنده و گردآورنده. Karimi Hakkak, Ahmad
شناسه افزوده:	کامران تطف، نویسنده و گردآورنده.
شناسه افزوده:	طاووسی، سهراب، ۱۳۵۳-، مترجم.
رده بندی کنگره:	PK ۶۵۶۱
رده بندی دیویی:	۸۹۱/۵۵۱۳
شماره کتابشناسی ملی:	۹۲۸۵۰۹۷

This is a Persian Translation of
Essays on Nima Yushij
animating modernism in Persian poetry

by: **Ahmad Karimi Hakkak & Kamran Talattof**
Translated by: **Sohrab Tavousi**

Morvarid Publication
Iran, Tehran, 2023

انتشارات مروارید

تهران، خیابان انقلاب، خیابان نوریان، خیابان وحید نظری، پلاک ۲۹ / کد پستی ۱۳۱۵۶۸۵۵۳۳

دفتر: ۶۶۴۰۰۸۶۶ - ۶۶۴۰۰۴۶ - ۶۶۴۸۴۶۱۲ فاکس: ۶۶۴۸۳۰۲۷

<https://instagram.com/morvaridpub> - <https://telegram.me/morvaridpub>

www.morvarid.pub

آوای مرغ آمین

(نیما یوشیج و آثارش)

دکتر احمد کریمی حکاک / دکتر کامران تلاف

ترجمه سهراب طاووسی

آماده‌سازی و تولید فنی: دفتر انتشارات مروارید

صفحه‌آرایی: الناز اسماعیل‌پور

چاپ اول: پاییز ۱۴۰۲

چاپ و صحافی: هوران

شمارگان: ۳۳۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۲۴-۱۰۳-۱ ISBN: 978-622-324-103-1

۲۳۰۰۰۰ تومان

فهرست

۱۱	 مقدمه مترجم
۱۵	 سر آغاز
	احمد کریمی حکاکا کامران تطف
۱۹	 درآمد: نیما یوشیج و شش هزار ساله شعر فارسی
	کامران تطف
۳۱	 زندگی نیما یوشیج
	احمد کریمی حکاکا
۳۳	 خردسالی در یوش، ۱۸۹۷ - ۱۹۰۹ [۱۲۸۶ - ۱۲۷۶]
۴۳	 مدرسه کاتولیک سن لویی تهران، ۱۲۸۸ - ۱۲۹۶
۴۹	 راز یک نام
۵۴	 تولد یک شاعر ۱۲۹۵ - ۱۳۰۰
۶۳	 کارمندی غیرمنتظره دولت، ۱۲۹۹ - ۱۳۰۵
۶۶	 ازدواج، ۱۳۰۵
۶۹	 آوارگی در شمال، ۱۳۱۲ - ۱۳۰۷
۷۶	 حادثه در آستارا، زمستان ۱۳۱۱ - ۱۳۱۲
۸۰	 تهران ۱۳۲۰ - ۱۳۱۱
۸۶	 ایرانی جدید، نیمایی جدید، ۱۳۲۴ - ۱۳۲۰

شاعری مدرنیست در کانون توجهات، ۱۳۲۴ - ۱۳۳۱ ۹۲

سال‌های پایانی، ۱۳۳۸ - ۱۳۳۱ ۹۸

ایدئولوژی و خودنگاری در شعر نیما یوشیج ۱۰۵
کامران تطف

خودنگاری در «مانلی» ۱۰۸

بازآفرینی متنی جدید به کمک نمادگرایی ۱۱۹

گفتمان زیبایی‌شناسی نیما ۱۲۶

رنج نیما ۱۳۳

از تمثیل تا نماد: نشانه‌های طبیعت در شعر نیما یوشیج ۱۳۹
هومن درشار

مارسل پروست: طرف خانه سوان ۱۳۹

بازتعریف تمثیل و نماد ۱۴۰

تحول در اروپا ۱۴۲

از باغ‌های تمثیلی به باغ‌های نمادین ۱۴۶

تغییر و ایستادگی در «افسانه» ۱۵۲

بازآرایی نیما ۱۵۸

گل یاسمن و دیوار ۱۶۲

پرندگان نیما: بلبل، خروس و مرغ آمین ۱۶۷

خروس ۱۶۸

الگوهای تداوم و خلاقیت در شعر نیما یوشیج ۱۷۸

از تمثیل تا نماد ۱۷۸

داستان دیگری از وحشت سوگوار: سه ترانه از ترانه‌های شب نیما.. ۱۸۳
پل لوزنسکی

عشق: گفت‌وگوی نیما با حافظ ۲۱۷

فیروزه پاپن - متین

مقدمه مترجم

مانند طول عمر پلاستیکی که در طبیعت رها می‌کنیم بحث دربارهٔ نیما یوشیج هم انگار پایانی ندارد. نیما یوشیج واقعاً که بود؟ آیا او آن «پیشوای شعر نو»ی بود که شاعری بیتش را روی دیوار زندان نوشت یا کوله‌بار بر دوشی بود آمده، پای آبله، از راه دراز؟ به‌راستی، نیما چگونه «خان»ش را پشت سر گذاشت و نیما یوشیج شد؟

عباس عبادی در مقاله «چگونه نیماخان، نیما شد»^۱ کمرگیری نیمای قافله سالار را از دورهٔ خانی تا دورهٔ یوشیجی مورد بحث قرار داده است. او حامیان نیما را به چهار دستهٔ اصلی تقسیم می‌کند: شناسانندگان آغاز راه، مجلهٔ موسیقی، حزب توده و شاعران و هنرمندان دورهٔ پایانی عمر نیما. عبادی برای دستهٔ اول، خود نیما و دو حامی اصلی‌اش میرزاده عشقی و محمدضیاء هشترودی را نام می‌برد و با ذکر جزییات به نحوهٔ حمایت این دوستان و پیدایش نیمای مدرنیست می‌پردازد.

دستهٔ دوم با مجلهٔ موسیقی غلامحسین مین‌باشیان بیان می‌شود که در آن

۱. برای مطالعهٔ این مقاله به تارنمای «مؤسسهٔ شهر کتاب» (۴ اردیبهشت ۱۴۰۲) مراجعه کنید.

شاید برای نخستین بار از شباهت نیما با شاعران اروپایی، مشخصاً پل والری و مالارمه، سخن به میان می‌آید.

دوره سوم دوره پرفراز و نشیب رابطه نیما با جریانات سیاسی وقت، حزب توده، و آل‌احمد است. این بحث با شرح اختلاف نیما و کنشگر مارکسیست، احسان طبری، آغاز می‌شود، کسی که نقشش را در شکل‌گیری نیما نمی‌توان انکار کرد. خروج شوروی از ایران در نتیجه فشارهای جهانی، سیاست رئالیسم سوسیالیستی آندره ژدانف، پیدایش بلشویسم فرهنگی همه عواملی هستند که در این دوره از رشد نیما در چاپ اشعار او و دستیابی‌اش به شهرت مؤثرند. اما پرسش اساسی این‌جاست: اتحاد شوروی بلشویستی که شاعران و اندیشه‌مندان خود را با ترور، اردوگاه کار اجباری، مهاجرت، زندان و مانند آن‌ها سرکوب می‌کرد چگونه می‌توانست دروازه‌ای برای به شهرت رسیدن نیما باشد؟ آن هم نیمایی که هیچگاه، دست‌کم به‌طور رسمی، عضو حزب کمونیست نبود. عبادی در پاسخ به این سؤال می‌گوید: «[کمونیست‌های شوروی] دو راه ساده در دسترس داشتند: نخست مصادره به مطلوب هنرمندان صاحب نام و دوم، در صورت عدم همکاری و مقاومت‌شان، بی‌اعتبار کردن آنان با شیوه‌های مختلف در مطبوعات حزبی.» همین دوره است که رابطه پرحرف و حدیث آل‌احمد و نیما هم شکل مشخص‌تری می‌گیرد. رابطه‌ای که تا لحظه حضور آل‌احمد بر جنازه نیما به گونه‌ای کج دار و مریز ادامه داشت. این گونه که از لابه‌لای کلمات تاریخ برمی‌آید، ریشه‌های بدبینی نیما به انسان‌ها و خلوت‌گزینی او به همین دوره - و شاید همین رابطه بیمار - برمی‌گردد.

نکته مهم دسته حامیان دوره پایانی شعر نیما کم‌سرایي او است. در این دوره، از سال ۱۳۳۲ تا آخر عمر، یعنی بیش از شش سال، نیما با اغماض تنها سیزده شعر سروده است. آیا کودتا نیما را به سکوت واداشته بود یا بیماری؟ یا پیری و اعتیاد؟ هرچه بود، نیما در سال‌های پایانی، ما را و تاریخ ادبیات‌مان را از تراوش‌های تحلیش محروم کرد.

آوای مرغ آمین، کتابی که در دست دارید، حاصل تلاش اندیشه‌مندان ایرانی و غیرایرانی برای غبارروبی از چهره تقدیس یا تکفیرشده نیما است. آنچه کتاب

حاضر را از دیگر نوشته‌های پژوهشی دربارهٔ نیما متمایز می‌نماید همین نگاه علمی، بی‌طرفانه و مبتنی بر اسناد و متون است. نگاهی به گفتهٔ فرنگی‌ها ابژکتیو به شعر و زندگی نیما و حتی به داستان‌هایش.

پیشنهاد ترجمهٔ این کتاب را اولین بار استاد فرهیخته‌ام دکتر داوود خزایی به من دادند و من طبق عادت مألوفم، سهل‌انگارانه آن را به تعویق انداختم تا این‌که استاد ارجمندم عباس عبادی - که زحمت بازخوانی، ویرایش و بیان تذکرات سازنده‌ای را دربارهٔ کتاب نیز متقبل شدند - مرا به اهمیت این کتاب و نیاز جامعهٔ کتابخوان فارسی زبان به آن آگاه کرد. ترجمهٔ نقد ادبی اصولاً پروژه‌ای است توان‌فرسا و کاهندهٔ جان و توان به‌ویژه اگر نوشته‌ای در حوزهٔ نقد پسامدرنیسم باشد و به‌ویژه‌تر اگر دلسردی‌های اجتماعی و کار و تدریس و بازیگوشی‌های یک پسر بی‌چهارم دههٔ سی ساله همراهان همیشگی‌ات باشند. با همهٔ این احوال، ترجمهٔ این کتاب دستور را به انجام رساندم و اکنون لازم است اشاره کنم که اگر پافشاری‌های استادانم نبود این کتاب اکنون در دست شما نبود. سپاسگزارم.